

**EUROPEAN DIALOGUE &
DEMOCRACY ASSOCIATION (EDDA)
VALGOBSERVASJONSOPPDRAG**

**ENDELIG RAPPORT
NORGE
STORTINGS- OG SAMETINGSVALGET 13 SEPTEMBER 2021¹**

1. Introduksjon

På valgdagen den 13. september 2021 gjennomførte European Dialogue and Democracy Association (EDDA) valgobservasjon av det norske Stortings- og Sametingsvalget.

Oppdraget besto av 13 korttidsobservatører, inkludert koordinatorene David Waade, Kaia Andrea Sølvørød og Bendik Håbjørg Lysvåg. EDDAs observatører var akkreditert av Kommunal- og Moderniseringsdepartementet (KMD). Observatørene ble delt inn i lag på to og besøkte 37 valglokaler i Oslo kommune. I tillegg observerte et lag tellingen av forhåndsstemmene, og et annet lag observerte opptellingen av stemmene fra valgdagen. I denne rapporten oppsummerer vi de viktigste funnene angående valglokalenes åpning, stemmegivning, og telling.

Før valgobservasjonen fullførte EDDAs observatører OSSE/ODIHR sitt *Comprehensive E-learning-course*, og deltok i et 3 timer langt seminar ved KMD. Observatørene deltok også på to samlinger der de fikk opplæring i valgobservasjonsmetodikk, EDDAs etiske retningslinjer og hvordan de skulle forholde seg til Oslo Kommunes smittevernsreglement under observasjonen.

2. Åpningsprosedyrer

Observatørene arbeidet i fem team som observerte åpningsprosedyrene fra klokken 9 på valgdagen. Observatørene rapporterte at alle valglokalene åpnet i tide. Videre ga observatørene en gjennomsnittlig vurdering på 4 av 4 - veldig bra - for åpningsprosedyrene. Det var få forskjeller mellom valglokalenes åpningsprosedyrer, men det ble bemerket at det var en forskjell i hvordan valgmedarbeidernes arbeidsoppgaver ble fordelt under åpningsprosedyrene. I to av valglokalene ble valgmedarbeidernes arbeidsoppgaver bestemt ved loddtrekning, mens det ikke ble trukket lodd i de resterende tre.

3. Generelle observasjoner

¹ I Norge var det mulig å forhåndsstemme før valgdagen 13. september fra den 10. august. Det var mulig for velgere i utlandet, og velgere som ikke har mulighet til å møte opp i forhåndsstemmeperioden, å sende inn sin stemme på forhånd fra 1. juli.

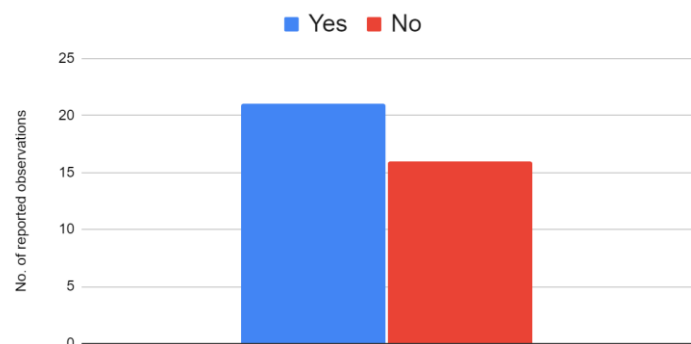
Totalt sett ble stemmeprosessen vurdert positivt (bra eller veldig bra) av observatørene i alle de 37 observerte valglokalene under stemmegivningen. Det ble ikke rapportert at velgere ble avvist uten grunn, og det var ingen unødvendige forsinkelser i ekspederingen av velgerne. Videre ble holdningen mot EDDA-observatørene, deres tilstedeværelse og aktiviteter vurdert som svært positivt i 35 av 37 tilfeller. Avstemningsprosedyrene ble vurdert som svært positive og transparente i like mange tilfeller.² Det ble ellers rapportert at de observerte lokalenes avstemning åpnet i tide (09:00), og at alle de observerte valglokalene var tilgjengelige for velgere med nedsatt funksjonsevne. I alle lokalene vurderte observatørene at funksjonærene hadde mottatt tilstrekkelig opplæring.

I følge observatørene var valgmateriell med instruksjoner om hvordan man stemmer på nasjonale minoriteters språk³ ikke tilgjengelig i 5 av 37 tilfeller. I 3 av 37 lokaler fant observatørene faktorer som kunne hemme valgets hemmelighet, som manglende tak for stemmeavlukker når nødvendig for å forhindre innsyn eller utilstrekkelig belysning.

3.1. Kampanjemateriell og aktivitet utenfor valglokalene

I et flertall av observasjonene (21/37) ble valgkampmateriell eller aktivitet observert i nærheten av stemmelokalet. Dette gjaldt overordnet partimedlemmer som bærte stemmesedler og nærmet seg velgerne på vei til valglokalene, i flere tilfeller veldig nære valglokalene.⁴ "Listebærere" er anerkjent som en tradisjon i den norske valgprosessen. Det ble imidlertid rapportert usikkerhet blant valgmedarbeiderne knyttet til partirepresentantenes tilstedeværelse utenfor valglokalene. Observatørene mente at denne tilstedeværelsen forstyrret valgprosessen på en upassende måte i 5 av de 37 observerte valglokalene.

2b: Are there signs of campaign material or activity in close proximity to the PS?

3.2. Valgmedarbeiderne

Valgmedarbeidernes forståelse av valgprosessene- og prosedyrene ble rapportert til å være veldig bra i 34 av de 37 observerte valglokalene. I over halvparten av de observerte valglokalene var det også en mer eller mindre likevektig kjønnsbalanse hvorav 56,3% av valglokalenes ledere var kvinner.

4. Stengeprosedyrer

Til tross for at det ikke var planlagt at EDDA skulle observere stemmetellingen, fulgte et lag tellingen og transporten av stemmesedler, mens et annet lag observerte tellingen av

² Det er verdt å bemerke at Norge har digital registrering av velgere. Det er derfor utfordrende for observatører å se prosessen knyttet til avkryssingen i manntallet når en person har stemt. Det er også utfordrende å observere andre prosesser som blir registrert digitalt.

³ Arabisk, engelsk, persisk, lulesámi, nordsamisk, nynorsk, russisk, somali, sørsamisk, thai, tigrinja or vietnamesisk.

⁴ Det er viktig å bemerke at stemmesedler i Norge ikke verdipapir. Det vil si at en norsk stemmeseddel ikke er gyldig før den har blitt stemplet i et valglokale. Dette betyr og at stemmesedler kan bli trykket opp av private aktører og distribuert.

forhåndsstemmer. Da telleprosedyrene kun har én observasjon, bør ikke disse observasjonene vektlegges for mye.

Under tellingen rapporterte observatørene at stemmesedler ble ugyldiggjort på en ansvarlig og konsekvent måte, atskilt fra de gyldige eller beholdt for gjennomgang. Det var heller ingen rapporter om et høyt antall ugyldige stemmesedler. Det ble imidlertid påpekt at flere tusen forhåndsstemmer hadde forårsaket problemer for skannerne som ble brukt til tellingen. Skannerne regnet til tider flere stemmer som én stemme grunnet punktskriften på stemmesedlene. Følgelig ble det besluttet av lederen å telle disse stemmene for hånd.

Begge lag mente at tellingen ble utført av valgmedarbeidere- og ledere som virket å ha en god forståelse for valgprosedyrene. Lagene ga følgende høyeste mulig vurdering for avsluttingsprosedyrene på begge stedene.

Generell konklusjon

Basert på EDDAs valgobservasjonsoppdrag i totalt 37 forskjellige valglokaler i Oslo kan det konkluderes med at valget ble utført på en ryddig, åpen og demokratisk måte. Et av funnene som observatørene bemerket seg, var en betydelig tilstedeværelse av partirepresentanter med brukbare stemmesedler utenfor et flertall av valglokalene på valgdagen. Observatørene bemerket at enkelte av valglokalenes funksjonærer demonstrerte usikkerhet rundt lovligheten av dette. Observatørene noterte videre at det var anledninger til innblanding i valgprosessen da partirepresentanter henvendte seg til velgerne i nærhet av valglokalet. Til tross for dette, ble stemmeprosessene overveidene vurdert som positive - bra eller veldig bra - i alle de 37 observerte valglokalene.